Ч. 106 (11.447). Львів, четвер 16. травня 1929. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. • Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Наша праця в самоврядуванні.

Львів, 14. травня 1929.

В 96-ім числі „Діла" з дня 30-го квітня 1929 р. появилася на цьому місці стаття під заг. „Недостача видержаности". Автор статті робить закид політичному проводові і нашій пресі в недостачі послідовности і видержаности, а саме, що наші партії не спромоглися на ніяку програму діяльности в самоврядуванні і що серед нашого громадянства по переведенні виборів до громадських рад щезло зацікавлення змістом самоврядування.

У названій статті автор виявляє мало поінформованости в тій справі. Бо хто слідив у пресі за справами з ділянки самоврядування, той мусів завважити, що в тій ділянці богато робиться. Тому, щоби не ширилося баламутство, вважаю конечним дати в тій справі деякі вияснення на цьому місці.

Провід Українського Національно-Демократичного Обєднання привязував все велику вагу до справ самоврядування і постійно ними займається. Найліпшим доказом на те були самі вибори до громадських рад, які переводжено з великим накладом праці і гроша. Безпосередньо по переведенні виборів намічено плян дальшої діяльности в справах самоврядування, рішено скликати зізди радних, перевести організацію українських радних і відповідною літературою підготовити їх до наложених на них завдань. До виконання цього пляну відразу не дійшло з причин від партії зовсім незалежних. Як відомо, вибори до громадських рад у Східній Галичині розписано розпорядком міністра внутрішніх справ з дня 25. квітня 1927 р. Згідно з інтенціями уряду, вибори мали покінчитися перед живами, себто в першій половині липня 1927 р. Вправді до місяця серпня 1927 р. переведено вибори у всіх майже східно-галицьких міських і сільських громадах, одначе протягом цілого 1927 р. було дуже мало громад, де нововибрані громадські ради могли уконститууватися. В 90 проц. громад на території Східної Галичини повношено протести проти переведених виборів, а адміністративна влада дуже пиняво ці справи полагоджувала. Це зрештою загально відоме для кожного, хто бодай трохи цікавився справами самоврядування в цьому часі. При кінці 1927 р. і в першій половині 1928 р. не було взагалі кого організувати, бо громадське самоврядування ще не увійшло було в життя. Партія займалася тоді самоврядуванням в цей спосіб, що уділювала правних порад в справі вношення виборчих протестів та в справі приспішування їх полагодження, інтервеніювала у влади в тих справах та підготовляла переведення нових виборів там, де уневажнено переведені вибори і розписано нові. Зрештою про ці справи говорилося докладніше в звіті Головного Секретаріяту на Народнім Зізді в грудні 1928 р.

В міжчасі, з початком 1928 р., відбулися вибори до польських законодатних установ, які сильно виснажили фізичні і матеріяльні сили партії. Одначе і в цьому часі, і безпосередньо по переведенні виборів, провід партії і Парляментарна Репрезентація присвячували належну увагу справам самоврядування і не могло бути навіть і мови про занедбання цих справ. На парляментарній арені повела Репрезентація в ділянці самоврядування інтензивну акцію за скоре полагодження виборчих протестів і за припинення виборчих зловживань. Двом членам Посольського Клюбу, послам Целевичеві і Заваликутові, доручила партія занятися головно справами самоврядування на парляментарній і краєвій арені. На парляментарній арені пішла, як відомо, боротьба за нові самоврядні закони, а зокрема за виборчу ординацію до повітових рад. На краєвому терені ситуація в цьому часі представлялася так, що уконституування більшости громадських рад наступило щойно в осени 1928 р. Але ще й по нинішній день є кілька соток громад, де громадські ради остаточно не уконституувалися. Так, що на намічені свого часу зізди радних приходить щойно тепер відповідна пора. І тому тепер йде підготовча праця для їх організації.

Незалежно від пляну скликування зіздів радних дістали члени Клюбу від проводу партії доручення на всіх зіздах і вічах порушувати справи самоврядування і давати потрібні вказівки. На засіданнях Парляментарної Репрезентації декілька разів дуже основно ці справи обговорювано і інформовано послів про стан самоврядних справ.

Одначе не слід забувати, що роблення докладної і обрахованої на дальшу мету програми самоуправної політики а в слід за цим переведення трівкої організації радних в теперішних умовинах не є легке. З одної сторони влада переводила саме в ділянці самоврядування далекосяглі зміни, коротко кажучи, прямувала до плянової ліквідації самоврядування, з другої сторони кілька осіб з політичного проводу мусіло над цими справами перевести основні студії і в ширшому крузі передискутувати намічені проєкти.

Вислідом тієї підготовки є цілий ряд статтей на самоврядні теми посла Целевича, які в останньому часі появилися в нашій національній пресі („Діло", „Свобода", „Новий Час", „Народня Справа"), а хто слідкував за цими статтями, той мусів прийти до пересвідчення, що там обговорюється не тільки стан самоврядування, але й ведеться підготовку до практичної реалізації деяких точок програми нашої самоврядної політики (прим. організація радних в окремім товаристві, видавання часопису для справ самоврядування і т. п.). Крім цього намічується видавання популярних прошур в справі самоврядування. Перша з них відходить до друку вже в найближчому часі.

З представленого можна легко зробити належні висновки. Про якенебудь занедбання самоврядних справ не могло бути й мови. Політичний провід робив усе, щоби самоуправну політику вбрати в цілком реальну програму практичної праці. Бо й на зізді радних слід прийти з докладними поясненнями щодо прав і обовязків громадських радних, з директивами щодо складання громадських бюджетів, словом з цілою до подробиць виробленою програмою. До всього того треба було перевести не лише належну і солідну теоретичну підготовку, але й серед теперішнього правного стану і пливких відносин саме в ділянці самоуправного законодавства поробити цілий ряд практичних спостережень. Провід партії працює інтензивно і над одним і над другим.

Д-р Любомир Макарушка.

Сумерк митрополита Дениса.

Несподіваний приїзд до Варшави постійного делегата царгородського патріярха.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 11. травня 1929 р.

I.

Події у православній церкві в Польщі починають розвиватися швидше, ніж самі ми цього сподівалися. Історія анатеми на д-ра А. Річинського (гл. „Діло" ч. 101 і 102 з 10. і 11. ц. м.) дала їм сильного стусана вперед. Бо ця історія довела аномалію відносин у православній церкві в Польщі до куріоза, а ніякий куріоз у громадському житті на довшу мету втриматися не може. І ось нема ще місяця від того дня, коли митрополит Денис, під натиском своєї чорносотенної ґвардії та вдоволяючи власне бажання особистої пімсти, перевів на Синоді постанову про виклятте із церкви д-ра Річинського, нема ще місяця від того менту, який нібито мав смертельно вдарити по українському церковному рухові й проголосити повну побіду московської православної єрархії — а вже зайшли події, які явно свідчать про **сумерк митрополита Дениса**. Зайшли події, які мабуть розпічнуть новий етап в історії православної церкви в Польщі, — чи кращим він буде для православних українців від попередніх етапів, це невідомо, але нема сумніву, що цей новий етап є зроджений із факту, що митрополит Денис та вся „обрусительна" церковна політика зайшли задалеко, — пересадили — як кажеться у нас — сакраменти!

Під церковною політикою не маємо на увазі лише політики „сільних православшаво міра" з варшавської митрополичої консисторії, яких слід утотожнювати з політичними діячами з чорносотенного РНО („Русское Нар. Обедінеиіе"), але теж політику „сільних міра" з варшавського департаменту віроісповідань, яка у свою чергу є залежна від загальної урядової політики відносно українців. Що й казати: адже булоб річю цілком неможливою, щоби правно-державна установа, обєднуюча поверх 3 міліони українських і білоруських громадян, находилася ще в 11-ому році істнування самостійної Польщі в диктаторському завідуванні московської кліки, коли би цього не бажали собі кермуючі державні чинники. Зрештою, церковна політика уряду є річю занадто відомою, щоби тут над нею широко розводитися. Скажемо тут лише, що з іменуванням графа Францішка Потоцького директором департаменту віроісповідань, РНО і рівські високі духовники набрали ще більшого розмаху й сміливости. Як інакше можна пояснити той нечуваний поступок, яким була анатема на провідника організованого українського православного руху, признаного за такого самим митрополитом у минулорічній взаємній умові, — анатема на український православний рух! Але, здається, що тут саме митрополит перерахувався, рахуючи дальше, що його марка „найльояльнішого з льояльних" забезпечує йому повну й необмежену самоволю. Безумовно, що новий русифікаторський пароксизм варшавської православної митрополії не зродив у пана графа Францішка Потоцького раптового милосердя та любови до православних українців з Річинським включно чи виключно. Одначе міг зродити певний острах перед таким зростом русицизму, який вже й для уряду був би неприємним. Здається, що винуваті тут самі світські й духовні політики з РНО, які поруч з усіми маніфестаціями своїх найльояльніших почувань і т. д. і т. д. таки не в силі цілком скрити старих своїх і вічно живих єдино-неділимческих симпатій і поглядів. Щодо самого митрополита Дениса, то ясно, що постійна хиткість, постійне підпорядковування себе впливам оточення, вічне крутійство, мусить швидше чи пізніше викликати й у найвірнішого союзника недовіря. І ось, здається, що митрополит Денис оце довіря у міністерстві освіти й віроісповідань — утратив. Хаос у православній церкві міг би польського уряду не бентежити, бо замало є — православних поляків. Але мусять його бентежити факти, що бють уже безпосередньо по державному престіжі. Мандрівка по світі ріжних меморіялів Українського Церковного Комітету, розмови на тему відносин у православній церкві в Польщі по всіх православних патріярхатах і митрополіях світа, врешті помітне зацікавлення церковно-православним життям закордонними кореспондентами у Варшаві, все це починає бути річю високо немилою. Та й не боровся уряд за відірвання польського православія від московського патріярхату й автокефалізм православної церкви в Польщі на те, щоби в 7-му році панування митрополита Дениса цілі парохії піддавалися київській митрополії!

Але польська національна політика має уже свою традицію. Глянути правді в вічі, приступити сміливо до ліквідації зроблених помилок, не лякатися тих реформ, яких вимагає життя, явно і славно вирішити те, що життя давно вже вирішило — ні, цього бути не може! Можна щонайвище пошукати якогось паліятиву, — обійти довкола наболіле питання і старатися сіпнути його всякими якимись новими штучками: ануж щось із цього вийде! Національна політика уряду йде по лінії експериментів. Розчарувавшися в митрополиті Денисові, польський уряд починає у церковно-православному питанні, як одній ділян-

ні загально-національного питання у Польщі, новий експеримент. Цим експериментом є приїзд до Варшави постійного делеґата царгородського патріярха, тракійського епископа Олександра Зотоса, — приїзд на спеціяльне запрошення польського уряду.

Якаж ціль цього приїзду, яка місія цього делеґата та які вигляди на успіх цієї місії? Про це — завтра.

І. Кедрин.

Радянська Україна.

З XI. Всеукраїнського Зїзду Рад.

Дня 7. травня по рефераті делеґата союзного уряду Куйбишева, виязалася на Зїзді Рад жива та дуже інтересна дискусія. Куйбишев обговорив у свому рефераті пятилітній плян господарського будівництва в СРСР. В тому пляні передбачується між іншим будова тракторного заводу загальносоюзного значіння на Уралі. На Зїзді виступив цілий ряд українських делеґатів з домаганням до союзного уряду, щоби тракторний завод будувати не на Уралі але на Україні. Того домагалися делеґати: з Дніпропетровщини Кучеренко, з Одеси Демченко, з Київа Рейкіс, з Тульчина Ольховий, голова харківського окрвиконкому Буценко та інші. Їхні домагання підтримали народ. комісар земельних справ УСРР Шліхтер і нар. коміс. фінансів УСРР Полоз. Всі вони, пише „Комуніст“, „заявляли союз. урядові претенсію України на автотракторний завод. Тут не було абсолютно жадних місцево-патріотичних міркувань — „не забиждай наших“, тут були виключно міркування загальносоюзних інтересів“. Особливо сильно арґументував це домагання делеґат Дніпропетровська проф. Маковський, що доказував цифрами недоцільність будови тракторного заводу на Уралі, а доцільність його будови саме на Україні, де є і вугіль і залізо і всі потрібні для такого заводу матеріяли. Крім того наркомзем Шліхтер протестував проти відкладання союзними чинниками будови гідростації над Нижнім Бугом.

Колись із трибуни союзного Центрального Виконавчого Комітету рад російський комуністшовініст Ларін накинувся на харківський уряд за те, що він гнобить національні меншости на Україні та насильно їх українізує. На цьогорічному XI-му Зїзді Рад в Харкові у часі дискусії над звітом Куйбишева делеґати Буценко (Харків), Димченко (Київ) та інші „докоряли — як пише „Комуніст“ — урядові РСФРР за недостатнє культурне обслугування українського населення в РСФРР. Не випадкого делеґати говорили про це в дебатах над доповідю союзного уряду“. Нарешті додумались і радянські діячі до того, що треба бодай докоряти комусь за те, що українське населення в межах російської радянської республики не має ніякого заспокоювання своїх національно-культурних потреб.

На рідношкільні теми.

На марґінесі проєкту зміни статуту „Рідної Школи“.

Приноровлюючися до ухвал останніх двох загальних зїздів „Рідної Школи“, які вимагали підготування зміни статута в тому напрямку, щоби керму товариства передати в руки постійної дирекції, зложеної з платних але й відповідальних урядовців, а Головну Управу звести до контрольного чинника, Головна Управа виготовила проєкт зміни статуту „Рідної Школи“ і справу зміни статута поставила на дневний порядок загального зїзду (20. травня).

Як узглядинює зміну управи товариства (платної, але й відповідальної дирекції) цей проєкт?... Замісць дотеперішньої Головної Управи вводить Головну Раду (19 членів), яка, згідно зі статутом, може не сходитися більше, як один раз на рік. Членів Гол. Ради вибирається на 3 роки. (Щороку 1/3, яка сидить у Раді 3 роки — уступає).

Замісць дирекції пропонує цей проєкт вибір Головної Управи, (зпоміж членів Головної Ради — цеб-то, як досі було, вибір президії) зложеної з 7 осіб, вибираних до Головної Управи на три роки. Демократичний діловий принцип (праці платної і відповідальної) заступається патріотичним принціпом, праці з патріотизму (у вільних хвилях, або й ні!)

Таким чином домагання загальних зїздів, щоби покликати до керми ділову, платну й відповідальну управу (дирекцію), цей проєкт не здійснює.

Але ми знаходимо в цьому проєкті статуту такі постанови, яких досі в „Рідній Школі“ не було.

І так у § 34. статут впроваджує до Управи кожного Повітового Союза Кружків, крім вибраних загальними зборами П. С. К. 7 членів, як восьмого: „одного відпоручника даного Ординаріяту“. Яка буде роля відпоручника Ординаріяту в управі Повітового Союзу Кружків — про це статут не говорить. А що буде, як напр. до якогось Союза Ординаріят не схоче вислати відпоручника? Чи тоді управа Союзу може вважати себе правосильною до урядування?

Далі бачимо в проєкті такі інновації: в загальному зїзді, найвищій установі товариства, мають право участи з рішаючим голосом: 1) відпоручники Повітових Союзів Кружків (один на 40 відпоручників Кружків, при чому один відпоручник кружків до Повітового Союза Кружків припадає на 50 членів кружка. Іншими словами один відпоручник Пов. Союзу Кр. заступає 2000 членів. А що всіх членів „Рідної Школи“ є тепер 26.000 — то на загальному зїзді повинно бути 13 відпоручників усіх членів, усього українського громадянства); 2) члени Головної Ради (19); 3) члени Контрольної Комісії (5); 4) управителі всіх шкіл Р. Ш. (з дорадчим голосом) — около 50.

Так мав би виглядати найближчий зїзд „Рідної Школи“. Буде на ньому (з рішаючим голосом) вся Головна Рада або іншими словами Головна Управа і Контрольна Комісія, яку малось би вибрати на загальному зїзді дня 20. травня 1929 року і то в числі 24 осіб. А крім того все українське громадянство, яке дає жертви, коляду, писанку на „Рідну Школу“, тих 26.000 членів, що платять вкладки, малиб бути заступлені при теперішнім стані членства тринацятьма відпоручниками Повітових Союзів. Та ще крім того буде около 50 (пятьдесять) управителів шкіл (з дорадчим голосом). Словом — найближчий загальний зїзд „Рідної Школи“ був би на основі проєкту цього статуту зїздом управителів шкіл в Головною Радою і Контрольною Комісією Товариства і тринацяти відпоручниками Повітових Союзів Кружків Р. Ш.

А льокальний склад найближчого зїзду (в 1930 р.)? Зі Львова буде: 13 членів Головної Ради, 5 членів Контрольної Комісії і 2 відпоручники Повітового Союза Кружків у Львові. А на решту всіх українських земель під Польщею припаде 6 членів Головної Ради й около 11 відпоручників Повітових Союзів Кружків. Значить, Львів буде заступлений 20 (двацятьма) членами, ввесь край (Галичина, Волинь і т. д.) 15 (пятнайцятьма) членами зїзду!

Мало того: § 20 проєкту статуту каже, що до важности ухвал треба 1/3 управнених до голосування (отже всього 13 членів), а того до зміни статуту 2/3 — тоб-то девять членів, до розвязання товариства 3/4 всіх присутних — тобто 10 голосів. А якби в означеному часі не зібралося 13 (тринацять) членів, то за годину западуть правосильні рішення без огляду на кількість.

Оце значить спопуляризовувати ідею „Рідної Школи“ серед української нації!

Що правда в § 18 є такий уступ: „На кожних 40 відпоручників кружків, згуртованих у Повітовім Союзі Кружків або в кружках, наділених правами Повітового Союза Кружків, (отож на кожних 2000 членів Р. Школи) припадає один відпоручник на загальний зїзд товариства з тим, що кожний Повітовий Союз Кружків повинен мати найменше одного відпоручника. Кожних 20 відпоручників нової 40-ки (на 1000 членів) уважається за повну 40-ку. Повітовий Союз може мати найбільше 8 відпоручників. (Щоб їх дістати, мусить мати 16.000 членів).

ПОС. ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ.

Самоврядування.

5)

ІІ. Діяльність повітової самоуправи в ділянці поправи і будови доріг.

В числі 77. часопису „Польска Збройна“ з дня 19. березня 1929 р. появилося звідомлення про працю 44-ох повітових самоуправ трьох східньо-галицьких воєвідств. Уміщено там також фотоґрафії повітових старостів, як керманичів повітової самоуправи і фотоґрафії секретарів повітових виділів. За поміщення тих звідомлень і фотоґрафій платила повітова самоуправа відповідну винагороду і в такий спосіб уможливлено редакції видання ювилейного числа часопису на 100 сторін великого формату в люксусовій формі.

Ці звідомлення, навіть при всій своїй тенденційности, є вельми інтересні і я буду ними послугуватися при обговорюванні діяльности повітової самоуправи. Мушу з жалем ствердити, що наш загал замало звертає увагу на діяльність повітової самоуправи і в слід за тим маємо замало власних матеріялів в тій справі.

Я роблю спробу обговорення всіх сторінок діяльности галицької повітової самоуправи. Завданням наших діячів по повітах буде доповнити мої міркування новим фактичним матеріялом і спростувати мої висновки там, де я спираюся на урядових матеріялах.

Стан доріг і мостів це одна з великих болячок нашого краю. Ще в мирних часах за австрійських часів дороги в Східній Галичині були в занедбанні. І віденське правительство і краєвий виділ дбали дуже про державні і краєві дороги в Західній Галичині, а менше інтересувалися дорогами в Східній Галичині. Коли вже будовано краєві і державні дороги то брано при тім від увагу більше стратеґічні цілі як потреби населення.

Щодо повітових доріг, то славною була поведінка повітових маршалків будувати повітові дороги в першу чергу до своїх посілостей. Одним словом вже за австрійських часів Східна Галичина і щодо стану і щодо скількости доріг була упосліджена в порівнянні з Західною Галичиною і дороги в Східній Галичині находилися переважно в лихому стані.

Прийшла велика світова війна. Вона велася весь час на нашій території. Тисячі більших і менших мостів висаджувано в повітря зі стратеґічних мотивів. Переводження тяжкої і легкої артилерії та перемарші військ знищили дороги до щенту. Одним словом дороги найшлися в катастрофальному стані, особливо в деяких повітах. Поправа не наступила і за українських часів. Польсько-українська війна не сприяла пляновій праці над поправою доріг.

Також за польських часів довший час не приходила поправа в тому стані. Завдяки обовязуючим законам повітова і громадська самоуправа орудувала так малими грошевими засобами, що неможливим було приступити до пляновoї і систематичної праці над поправою істнуючих доріг і над будовою нових. Доперва від 1925 р. починає самоврядування орудувати значнішими фондами. Наведу один приклад, який пояснить справу. Бюджет стрийської повітової самоуправи, яка обіймала 2 політичні повіти стрийський і сколівський виносив в 1921 р. лише 35.000 золотих в золоті, підчас коли в 1927/28 р. бюджет лише звичайних видатків стрийської самоуправи виносив 400.000 зол., сягаючи передвоєнної висоти.

В бюджеті повітових самоуправ трьох східньо-галицьких воєвідств на 1927/28 звичайні і надзвичайні видатки на дороги виносили 10,100.000 зол., що становить 60.4 відс. всіх видатків повітових самоуправ. В деяких повітах видатки на дороги виносять більше від усіх інших видатків. І так у дрогобицькому повіті звичайний бюджет повітової самоуправи на 1928/29 р. виносить 568.593 зол. з чого на дороги преліміновано 346.443 зол.,а крім цього цілий надзвичайний бюджет у висоті 700.000 зол., так що разом з загального бюджету в висоті 1268.593 зол. преліміновано на дороги 1.046.743 зол., себто аж 82.4 відс. Таксамо більше ніж 2/3 видатків повітової самоуправи іде на дороги в жидачівському і теребовельському повіті.

Представлю коротко в міру матеріялів, які маю під рукою, стан доріг в поодиноких повітах і працю повітової самоуправи над їх поправою.

Львів-повіт. Тут кепський стан. Половина бюджету повітової самоуправи іде на дороги. Повіт Дрогобич. Він має під своїм зарядом 220 клм. битих доріг, а помагає готівкою і технічно до удержання 500 клм. громадських доріг. Відбудовано знищені повінню в 1927 р. дороги: Дрогобич — Підбуж, Дрогобич — Опака, Дрогобич — Кропивник, будується нові дороги: Тустановичі —Орів, Грушів — Волоща. Повіт Перемишль: Дороги в дуже лихому стані. Пов. Бібрка: Повіт має 45 клм. воєвідських, 61 клм. повітових і 100 клм громадських доріг. Дуже мало доріг в повіті і всі в лихому стані. Повіт убогий і власними силами без більшої позички ледви чи в скорому часі зможе їх поправити. Пов. Ліско має 80 клм. держав-

Протестаційна нота Польщі в Москві.

Вчорашня „Ґазета Поранна"
надрукувала звістку, що голова
української Ради народніх коміса-
рів Чубар у своїй публичній про-
мові на Всеукраїнському Зїзді Рад
у Харкові в присутности поль-
ського консуля сказав, що це не-
нормальна річ, що 7 міліонів укра-
їнців у Польщі, позбавлені повно-
ти політичних прав. А представ-
ник українського уряду на крає-
вому радянському зїзді Рад у Ти-
флісі сказав: „український нарід
по той бік кордону ще мучиться
під чоботом Пілсудського". В обох
випадках польські консулі на знак
протесту вийшли зі зборів. Тепер,
як подає „Катовіцер Цайтунґ"
польський уряд вислав до Москви
ноту з протестом проти цих ви-
ступів. Польський уряд пригадує
радянському урядові, що Радян-
ський Союз у 5 артикулі мирово-
го договору в Ризі признав суве-
ренність польської держави й зо-
бовязався не вмішуватися у вну-
трішні польські справи й не вести
протипольської пропаґанди.

Торговля Польщі з Рад. Союзом.

Новий радянський торговель-ний представник у Варшаві подав деякі відомости про нові радянські замовлення в Лодзі та на гуті Бісмарка. Гута Бісмарка одержала замовлень на 850.000 долярів. Замовлення в польській текстильній індустрії дійшли до висоти 800.000 долярів. У звязку з цим також Польща поробила в Радянському Союзі замовлення, головно на тютюн. Сума польських замовлень доходить до 1 міліона долярів. Дальший розвиток торговельних відносин між Польщею та Радянським Союзом залежить від того, чи буде розвязана справа кредитів.

Показчик культури.

Скільки і які пресові органи розпродала українська книгарня в Станиславові в 1928 р.?

Ми дістали до своїх рук виказ українських ґазет і журналів, проданих напротязі 1928 р. в українській книгарні („Народній Базар") при вул. Собіського в Станиславові. Виказ цей інтересний як показчик чимраз більше зростаючого розуміння потреби українського друкованого слова серед нашого громадянства в Станиславові, він вказує також, наскільки і які пресові орґани найбільше поширені в цьому воєвідському місті. Зрештою нехай говорять самі цифри.

З ґазет продано в українській книгарні в 1928 р.: Діло 17.032 прим., Новий Час 14.260, Український Голос 3.091, Неділя (від вересня 1928) 982, Свобода 626, Нова Зоря 527, Гром. Голос 504, Народня Справа 277, Рада 251, Правда 212, Праця 207, Жіноча Доля 187, Українська Нива 147, Українська Громада 104, Наше Слово 96, Час (Чернівці) 15.

З журналів: Зиз 604 прим., Нова Хата 237, Світ 200, Літ.-Науковий Вістник 184, Життя і Знання 175, Світ Дитини 96, Розбудова Нації 59, Вікна 59, Сіль. Госп. 54, Український Еміґ. 48, Проти Хвиль 40, Госп. Коопер. Часопис 36, Культура 30, Тризуб 26, Ми Молоді 25, Літерат. Вісти 12, Сіль. Світ 15; Смолоскипи 10, Сокільські Вісти 6, Кооперативна Республика 4.

До цього виказу слід замітити, що українські пресові орґани продаються в Станиславові, хоч і в меншій скількости, ще в другій, приватній українській книгарні (власник п. Чепига) і по ріжних трафіках. Крім того деяка скількість українських ґазет і журналів приходить просто до рук читачів-абонентів.

—o—

Виходилоб, що ця постанова § 18 розширилаб вище означене число 13 (тринацяти) членів усього громадянства бодай на стільки, скільки буде Повітових Союзів Кружків.

Алеж бо досі є на весь край тільки 2 Повітові Союзи Кружків і то за ввесь час істнування триступінности в „Рідній Школи". Можна уявити собі, скільки то ще часу може пройти, заки повстане 10—20 Повітових Союзів Кружків бодай у більших містах! Щодо Кружків, наділених правами Повітового Союза Кружків, навіть проєкт статуту не постановляє, що вони мусять (або можуть) мати обовязково бодай одного відпоручника на зїзд. І зовсім слушно! Бо постанови про наділювання Кружків правами Повітового Союза Кружків не знає дотеперішній статут і вона не повиннаб увійти в новий статут. §. 33. каже, що Повітовий Союз Кружків має виявляти ініціятивну діяльність, пильнувати одноцільности ведення кружків і наглядати їх діяльність. Розуміється, що правами Повітового Союза Кружків можна-б наділити кружок у повітовому місті, який веде одну або дві середні школи, ще й народню школу. Такий кружок вимагає сам нагляду й контролі. А тут він мав би сам себе контролювати, сам себе наглядати і т. п. А щоби він наглядав працю інших кружків — це важко собі подумати! Він остільки заабсорбований своїми школами, що ледви зможе виконати свою власну працю, не то щоби він контролював працю, ініціятивність і т. п. інших кружків!

А вже постанови про розвязування старшин кружків, це виглядає на відсування членів від участи в управі і накидування їм опіки у характері делеґатури. Це, що правда, заведено досі в кількох випадках, хоч старий статут цього не передбачує, але і в новому статуті цього бути не повинно. Бо замісць виборних старшин, можнаб мати в короткому часі у більшости кружків постійні, назначені згори делеґатури. А це хіба не гармонізувалоб з ідеєю „Рідної Школи", яка є тісно звязана з громадянством.

Для порівняння із цим проєктом наведу деякі резолюції американського Обєднання в справі „Рідної Школи".

1. резол.: „Рідна Школа" мусить стати дійсно всенародньою понадпартійною установою, опертою на широких масах, які булиб у ній най-

---

вих, 120 клм. повітових доріг, в тому половина в лихому стані. Пов. Мостиска: 3/4 доріг це земні дороги. На загал дороги в фатальному стані. Пов. Самбір має державних доріг 40 клм., повітових 125, битих і воєвідських 25 клм. Всі дороги вимагають основного ремонту. Звичайний бюджет виносить 313.467 зол., з чого 214.000 іде на дороги. Пов. Старий Самбір: Державні дороги в доброму стані, 104 клм. повітових доріг в можливому стані. Поправляється громадські дороги. Катастрофальна повінь в 1927 р. позривала мости і понищила десятки клм. доріг. Відбудова доріг вичерпала грошеві засоби повіту і задовжила його на 150.000 зол., Пов. Яворів: Повітовий виділ будує дорогу Краковець — Великі Очі, Коблів — Прилбичі в напрямку Городка Ягайлонського та видає значні суми на поправу ґрунтових доріг. Пов. Сянік. Дороги в доброму стані. Пов. Золочів. Дороги у злому стані. В бюджеті повіту на 1926 р. призначено на дороги 220.000 зол., на рік 1927/28 — 296.765 зол. а в 1928/29 — 228.420 зол. Пов. Копичинці. Дороги і мости понищила війна. Упорядковано 47 клм. повітових доріг, збудовано кілька мостів. Уділювано громадам субвенції на громадські дороги. Пов. Броди. Повіт має 77 клм. державних, битих доріг, 45 клм. державних ґрунтових доріг, 43 клм. повітових битих доріг. 87 відс. усіх доріг це ґрунтові дороги. Повітова самоуправа упорядкувала 27 клм. повітових битих доріг, 20 клм. громадських битих доріг а крім цього вибудувала 2 клм. повітової битої і 2 клм. громадської битої дороги. Направа доріг потребує 2 роки. Звичайний бюджет на 1928/29 р. призначує на дороги 280.000 зол., надзвичайний 200.000 зол. На покриття надзвичайного бюджету затягнено позичку на 30 літ. Пов. Теребовля: Державних доріг 40 клм., самоуправних 110 клм. Треба 14 літ, щоби їх привернути до доброго стану. Відбудовано 4 мости, з котрих лише один коштував 55.000 зол. 2/3 бюджету, що виносить того року 330.000 зол. іде на дороги. Пов. Заліщики. Дороги в повіті належать до найліпших у Галичині. Будуються мости на Сереті в Лисівцях і Городку. Пов. Перемишляни: Виділ допровадив до можливого стану 74 клм. повітових шутрованих доріг при помочі шарварків селянського населення. Таксамо зробив можливими 34 клм. ґрунтових повітових доріг і около 600 клм. громадських теж при помочі шарварків. Вишутровано 40 клм. громадських доріг. Виділ хоче в речинці 10 літ вишутрувати всі громадські дороги. Всі дороги обсаджено овочевими деревинами. Пов. Городенка — 90 клм. повітових битих доріг. У бюджеті цього року 360.000 зол. призначено на дороги. Нема каміння, треба його спроваджувати і це підносить копти направи. Стан доріг перешкаджає розвиткови повіту. Пов. Косів. — 195 клм. битих доріг і 56 воєвідських. Повінь 1927 р. знищила 110 повітових доріг. Відбудовано їх при державній субвенції. Загальний бюджет виносить около 200.000 зол., з чого 50 відс. іде на дороги, але це капля в морі. Лише субвенція може помогти. Проєктується відбудову автомобілевого шляху Жабє—Ворохта. Мін. рільництва приступає цего року до будови вузкоторової залізниці з Кут до Грицева. Громадські дороги відбудовується при помочі шарварків. Пов. Рогатин — страшний стан доріг. Зі звичайного бюджету в висоті 517.000 призначено 340.000 зол. на дороги, але і цего замало і працю розложено на 3 роки. Пов. Калуш — відбудовано кілька більших мостів, як дубовий на Лімниці в Добрівлянах, таксамо дубовий у Завадці на Болехівці і міст з мякого дерева в Завою на Луквиці та богато менших мостів. Правительство дало субвенцію. Пов. Турка. — Виділ старається про позичку на дороги, бо має на удержанні 520 клм. доріг. Лише 57 клм. державної дороги є в доброму стані. Пов. Снятин. Дороги у виїмково доброму стані. На удержанні повіту є 117 клм. битих доріг, державних 25 клм., воєвідських 42 клм. Пов. Коломия. У 1928 р. відбудовано повітову дорогу Коломия—Обертин коштом 100.000 зол., вибудовано 2 мости на дорозі Яблонів — Космач. Закуплено шутер і розділено на інші дороги.

З наведених статистичних і фактичних даних бачимо, що т. зв. повітова самоуправа витрачує богато праці і грошевих засобів на поправу істнуючих і будову нових доріг. Інша річ, чи при тому поступає вона доцільно й ощадно. На загал при повітовій самоуправі удержується завеликий і за коштовний дороговий персонал.

Деякі теперішні володарі повітової самоуправи не знають практичного життя, укладають пляни реконструкції доріг за зеленим столиком, ті пляни в зустрічі з дійсністним життям показуються нереальними і потягають за собою недоцільну витрату гроша.

Окремого обговорення вимагає польське дорогове законодавство. Воно має численні недостачі та хиби, а з окрема його постанови про шарварки дають змогу до ріжних зловживань і дошкулювань нашому населенню. Український Клюб зголосив у соймі внесок на зміну дорогового закона, але про це напишу іншим разом.

———

живіше заінтересовані та своїм напрямком та своїми уладженнями мусить служити виключно національним і суспільним потребам української нації".

14 резол.: „З огляду на еволюцію думки з одного боку, а з другого боку з огляду на конечність тяглости в праці, — Р. Ш. мусить задержати слушну постанову статуту про однорічний період урядування Гол. Управи та виконати доцільну постанову двох останніх загальних зїздів про введення в централі дирекції із знавців діла „Рідної Школи".

А ухвала загального зїзду Р. Ш. з 24. грудня 1926 р. звучить:

„Взиваєтьcя Головну Управу, щоб найдалі до кінця травня 1927 р. предложила надзвичайному загальному зїздові проєкт зміни §§ 42, 43, 53 і з ними злучених §§-ів у цьому напрямку, що всі справи товариства вестиме Головна Управа і Дирекція, а саме:

Головна Управа Р. Ш. зложена з голови, 18 членів і 6 заст., вибирана на протяг одного року, являється верховною владою українського шкільництва і лучником між українським громадянством і виконною Дирекцією Товариства. Вона проводить у життя напрямні шкільної політики, витичені загальним зїздом Р. Ш., як уагалі проводить цілою діяльністю Товариства та веде надзір над Дирекцією.

Натомісць для кращої справности Товариства і тяглости його праці творить з референтів поодиноких ділянок, платних урядовців Р. Ш., Дирекцію відповідальну за ведення своїх діл у першій мірі перед Головною Управою з управненнями переводити всі аґенди Товариства й підписувати письма Товариства та документи".

Думаю, що ця резолюція з 1926 р. повторена в 1927 р. на зїзді, як також ухвали американського Обєднання — це дійсно *воля всіх організованих у „Рідній Школі" чинників* не могли бути невідомі авторам проєкту нового статуту.

R

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Москвофільські „воскресенці" й їх протектори.

Москвофільські „воскресенці", чуючи за собою протекцію „власть імущих", починають брикати і наступати. Те, що не вдалося всякого покрою „хлібоїдам" від твердохлібної яцківщини, ільківщини почнаючи і даниловичівщиною кінчаючи, — взяли н а себе наші „русскі" „русскоголосовці", зеднані з РНО через „Русскую Сел. Организацію" і „комісарський гурток, безпосередньо споріднений з одного боку зі санацією (з Господарським Клюбом у львівській міській раді), а з другого боку „ідеольоґічно" з „Червенсько-руською Орґ. „Згода". Коли перші не виходять надто далеко поза рямки всебічної і традиційної льояльности, то другі (себ-то друга сторона медалі русско-польського москвофільства) аж до заперечення всякої людської гідности догоджують своїм протекторам.

Другою стороною русско-польського москвофільства ми не будемо займатися. Звернемо увагу хіба на першу, себ-то на тих, що посередньо служать своїм протекторам, вводячи замішання в деяких околицях нашої країни та за миску сочевиці або „єдинонеділимського" фантому ломлячи подекуди опір нашого селянства.

Москвофільських „воскресенців" обєднує з їх протекторами одно: боротьба зі „сепаратизмом". Як розкладовий, а не будуючий елемент, притягнули їх до праці їхні протектори. Ще в р. 1919 Ір. Паненкова доказувала на сторінках б. „Кур. Львовск-ого", що в Сх. Галичині немає української більшости, що це країна наскрізь мішана, бо вона має понад 2 міл. поляків, нецілих 2 міл. українців, 1½ міл. „русских" і 600 тис. жидів. Очевидно, що на основі такого національного препарату поляки є домінуючою національністю у Сх. Галичині, що потягає за собою означені консеквенції. Тепер уже своєю службою і поширюванням бази „русскої" національности москвофільські „воскресенці" доказують, що п. Паненкова „мала рацію". Консеквенції поки-що витягнені, а тепер тільки треба їх зафіксувати. І москвофільські „воскресенці" зафіксовують їх, сповняючи свою службу ще краще й успішніше під „єдинонеділимським", поки-що національно-культурним прапором, як їх попередники: Твердохліб, Яцків, Ільків, Данилович і тов.

Розуміється, наступ ведуть вони виключно тільки проти „українофільського сепаратизму". В статті „Ундовскіе банкроты" (в ч. 34 „Русск. Голос-у") незграбно, але зате пристрасно й атакуючо полемізують вони з нашими статтями: „Нарости" й „Москвофільські ідолопоклонники".

Із всіх сепаратистичних партій — пишуть москвофільські „прогресисти" — найнікчемнішою є Ундо. Попереду тому, що ундисти спільно з петлюрівцями найбільш ретроґрадні. Подруге Ундо, закостеніле в реакції й шовінізмі, захопило багаточисленну українофільську інтеліґенцію, що сьогодні, як може рятується з мертвецьких обіймів Ундо, наскільки вона здатна до життя і поступу. Вкінці Ундо (те мертвецьке Ундо" — Ред.) веде проти „русскаго движенія" боротьбу прикметної йому брехні і провокації, хоч безпосередня небезпека погрожує йому не з „русской стороны", а з боку українофільського прогресивного громадянства".

Після такого, справді „інтересного", навіть винахідчиво-ориґінального вступу, наша доморосла чорносотенщина переходить в полемічний наступ. Розуміється, нецікаві є всі ті інвективи, звернені на адресу „габсбурско-самостійничеcкой черносотенщины", а цікавішою є „революційна" самохвальба:

„Діло" докоряє українофільській неундівській пресі, партіям і духовенству, що вони не доцінюють русскої небезпеки. Особливо „Діло" провокує уніятську церкву проти „русскаго движенія", обвинуючи його в пропаґанді православя. *Авжеж „Діло" не бере на увагу, що колиб „русское движеніе" несло в народ православя, то сьогодні була би православною не одна православно настроєна Лемківщина, а не менше половини Галичини. При тому православя не розвивалось би еволюційним шляхом, а котилось би хвилею справжньої церковної революції.* „Діло" не хоче теж знати, що ми, хоч і вважаємо сепаратизм великим лихом русского народа, то відріжняємо в ньому українофільство від самостійництва. Перше ми вважаємо своїм „русским движеніем" і ведемо з ним не боротьбу, а звичайну політичну й культурну конкуренцію, роблячи все можливе, щоби не надавати їй характеру боротьби, шкідливої для загальнонародніх інтересів. Навпаки, проти самостійництва в постаті ундо-петлюрівщини, як проти нічим неприкритої, нахабної спекуляції долею рідного народу, ми ведемо безпощадну боротьбу".

Якщо Ундо збанкрутувало, якщо воно є мертве, якщо з його „мертвецьких обіймів" втікає „українофільська інтеліґенція", не говорячи вже про народ, то по-що даремне витрачувати сили на безпощадну боротьбу з нахабним самостійництвом"?

Не будемо даремне займати місце аналізою тієї води, що витекла з голов русскоголосівських журналістів, а звернемо увагу, що про московських „воскресенців" й їх роботу кажуть їх протектори. Маємо на думці статтю „Ґазети Пор." під написом: Активізація „мамута", — в якій цей орґан відкидає наше твердження, немов та активізація є ділом поляків з метою створити на українських землях національну і релігійну шахівницю. Правда, цей бульварний жидівсько-польський орґан не репрезентує ніякої партії, але будучи близьким до санаційних кол висловлює їх думки. Отже „Ґазета Пор." заявляє, що

„участь польських чинників в активізації москвофільства обмежується до нероблення перепон. Не робиться перепон „русским" вічам, святам й орґанізаційній роботі тому, що *та діяльність в теперішніх умовах не насуває ніяких застережень. Не виступає проти держави, навпаки — акцентує свою льояльність. Не змагає до відірвання частини держави від цілости, всю свою окремішність зводячи до язикових і культурних управнень, що основуються на конституції.*

„Українська політика майже на всьому своєму фронті є *революційна.* Означує собі остаточні цілі, до яких може дійти лише через океан крови, шляхом викликання і використання переворотів...

„Москвофільська акція тим відріжнюється від української, що не шукає ґудзів. Через свій *консервативний характер краще відповідає характерові села.* Його потреби заспокоює шляхом безпосереднім, без ризика. І колиб у кількох словах треба було вияснити причини елементарного (?!) москвофільського руху, то ми сказалиб: *надійшла хвиля, коли населення бажалоб бачити свої зібрання без авантюр і без поліційної асисти, свої доми асекуровані перед ревізіями, свої читальні активні, свої постуляти углядненні владою. Так склалося, що москвофіли краще як українці, і скорше зрозуміли конечність приноровлення до атмосфери перевтоми населення, до загально вичуваної потреби ладу, безпеки і спокою".*

Тільки до такого роду допомоги москвофілам признається в польському імени „Ґаз. Пор." Очевидно, віддання „русским" „Ставропигії", „Нар. Дому", допомога при громадських виборах у деяких селах не свідчить лише про тактику „нероблення перепон". Але й те, що вгорі сказане, є вповні достаточне, щоби підтвердити наше твердження про протекторат над москвофільством і про причини його активізації. Перед війною москвофіли були для поляків „przyjemni w obcowaniu", а сьогодні вони ще мають одну прикмету: „akcentuia swą lojalność".

Марш. Пілсудський у Вильні.

У вівторок приїхав у Вильно марш. Пілсудський. На двірці витали марш. Пілсудського мін. Станевич, виленський воєвода Рачкевич, військові власти, президія міста Вильна та посли Пілсудський і Косцялковський. Марш. Пілсудський побуде у Вильні кілька днів і переведе воєнні гри.

—o—

Пашпортові ціни незмінені.

В мін-стві скарбу розглядали справу обниження пашпортових цін. Висліди предложили до апробати керовника мін-ства полк. Матушевського. У висліді переведених студій заявилися за обниженням пашп. оплат при дальшому задержанні пільгових пашпортів. Одначе кер. Матушевський не згодився на предложені йому внесення та постановив задержати дотеперішні пашпортові оплати. Кажуть, що постанова міністра є в звязи із заходами т-ва польських літниць, які виступили проти обниження пашп. оплат.

—o—

Замах на Вальдемараса — з особистої пімсти?

З Ковна прийшли вістки, будьто би арештований студ. Василюс признався до виконання замаху на Вальдемараса. М. і. зізнав він, що замах є актом особистої пімсти, тому, що Вальдемарас вислав до концентраційних таборів богато членів політ. акад. орґанізації та приказав видалити з ковенського університету.

Учасники замаху арештовані.

Бюро Вольфа повідомляє з Клапейди, що лит. поліція викрила вже всіх учасників замаху на Вальдемараса. Брало в ньому участь 10 студентів із студ. орґанізації „Авшра". Біля польсько-лит. кордону арештували ще двох учасників замаху, між ними голову т-ва „Авшра" Тарілціюса, якого при арештуванні зранили. В звязи з арештуванням членів хр.-дем. орґ. „Тавтінінкай" інтервеніював голова тої партії у міністра вн. справ. Йому відповіли, що інтервенція не матиме успіху, бо арештовані брали участь у політ. акції.

—o—

4-год. промова Мусолінія.

Аґ. Стефані повідомляє, що дня 13. травня на засіданні парляменту в присутности всіх послів, при заповнених трибунах для представників сенату, преси та публики Мусоліні виголосив 4-годинну промову в звязи з латеранським договором. М. і. сказав, що Італія може вивязатися з фінансових зобовязань, не збільшуючи публ. тягарів і не затягаючи позичок. 700тис. лірів, які треба виплатити Ап. Столиці не створюють труднощів, бо в держ. касах 30. квітня було до розпорядження більше ніж 2 міліярди лірів, а теп. бюдж. період збільшив надвишку доходів над видатками з 106 міл. на 363 міл. Ап. Столиця згад. суму дістане в ратах. Концесії, пороблені духовенству, є в усіх інших конкордатах. Не є правдою, будьто би покликано до життя дух. суди, бо коли духовник допуститься проступку, то тимсамим утратить характер духовника і його судитимуть як зв. проступника. Колиж допустився би політ. злочину, будуть судити його так, як кожного політ. проступника. Далі зазначив М., що дехто хотів би воскресити політ. партії, які оконечно зникли з політ. терену. Фашистівський устрій чуйний і ніхто не вимкнеться перед його увагою. Велику Кавурову ідею, вел. будівничого італ. єдности, здійснено договором з 11. лютого.

Після промови всі посли встали, оплескували бесідника та кричали „Хай живе Мусоліні". До тих овацій прилучився і дипл. корпус, представники преси та публика. В кор. льожі була княжна Аоста та богато осіб із кор. двора.

—o—

День жалоби Німеччини.

В бюдж. комісії райхстаґу нім. нац. пос. Берндт зголосив внесення, щоби день 28. червня, як роковини підписання версайського договору проголосити днем жалоби в усіх нім. школах. Мін. Северінґ сказав, що розгляне це внесення під умовиною деяких політ. ґарантій. „Д. Альґ. Цт." домагається, щоби жалоба 28. червня обняла не лише школи, але й ціле публ. нім. життя в краю та за кордоном.

—o—

Торговельні переговори між Римом і Туреччиною.

Цими днями до Ангори приїхала частина італійської торговельної делегації, яка має довести до кінця новий торговельний договір з Туреччиною. Старий договір кінчиться на початку серпня цього року. Італія з торговельно-політичного погляду більше від інших держав зацікавлена в заключенні нового договору з Туреччиною. З боку політичного Італія знаходиться в доброму відношенні до Туреччини, а крім того остання вустріч між турецьким міністром закордонних справ Рушді Беєм та Мусолінім довела до закріплення обопільних звязків.

НОВИНКИ

— **Земельний Банк Іпотечний С. А. у Львові вул. Підвалля ч. 7.** переносить свої бюра з **днем 16. травня ц. р.** до власної камениці **при вул. Словацького ч. 14.** Числа телефонів: 75—32, 3—82 і 52—92 (Дирекція).
2020 2—5

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 33-?

— **На дар „Просвіті“.** З нинішнім числом „Діла“ розсилаємо почтові складанки, призначені для пересилки ювилейного дару найстаршому і найбільше заслуженому в історії нашого національного відродження товариству і матері всіх, численних нині, українських установ, „Просвіті“. Віримо, що кожний передплатник, читач і прихильник нашого органу, що вповні оцінює велику національно-творчу і культурно-історичну ролю „Просвіти“ в нашому житті, не перейде до дневного порядку над залученою складанкою (чеком), а виповнить її негайно та перешле матері українських товариств бодай скромний, незначний, але за те щирий і гідний ювилейний дар. Покажім, що ми зрілий народ, що ми направду повочасна нація, свідома великих завдань і здатна оцінити заслуги такої установи як „Просвіта“.

— **Між нашими політичними вязнями.** Другого дня Великодних Свят відвідав о. посол прелат Куницький наших політичних вязнів у тюрмі у Віснічу. Цьогож дня відбулася сповідь, а на третій день свят Служба Божа і посвячення тих дарунків, що їх українські політичні вязні одержали від комітету зі Львова. По Службі Божій перебув о. прелат Куницький за дозволом управи між політичними вязнями цілу годину на спільній розмові. На Провідну неділю виїхав о. посол д-р Володимир Целліх відвідати наших політичних вязнів до тюрми в Равічу.

— **Арешти.** Повідомляють нас, що в неділю 12. травня ц. р. поліція перевела трус у студ. техніки Івана Пасіки і електротехніка Мих. Пасіки; трус тривав дві години і після нього обох арештували. Одночасно випустили Миколу Ясінського, що просидів у вязниці довший час. Залишились ще увязнені Мих. Бігун і Іван Паславський.

— **„День українського вояка“.** Українське Допомогове Т-во і місцева група загально-професійного робітничого союзу в Райхенбергу (ЧСР) влаштовують 19. ц. м. „День українського вояка“. Програма свята така: 1) Похід (9 год. рано) з музикою і вінцями з „Шіценгавс-у“ до українського памятника поляглих в Рупперсдорфі; 2) Отворення свята; 3) Відслонення памяткової таблиці; 4) Посвячення прапору українського руханкового т-ва „Січ“; 5) Торжественна промова; 6) Складання вінців на памятнику; 7) Закінчення свята на стрілецькому цвинтарі; 8) Збори українців у „Шіценгавс-і“ (4 год. попол.); 9) Забава від 7. год. вечер. там же. — В святі бере участь український мужеський хор з Праги. Чистий дохід призначений на інвалідів Української Армії.

— **Фортепяновий вечір.** В програму фортепянового вечора Дарії Герасимович і Дарії Гординської входять з більших творів Баха-Страдаля органовий концерт д-моль (в цілости) і Шумана прекрасний у нас вперше виконуваний твір „Крайслеріяна“. Крім цього буде виконане скерцо ціс-моль Шопена та низка дрібніших творів як Шуберта-Ліста **„Gretchen am Spinnrad“** та **„Soirée de Vienne“** A-dur ч. 7. та кілька етюдів Шопена. Гарна програма обох наших концертанток — які своїми виступами вже не перший раз зєднали собі признання музикальної публики і критики — та дешеві вступи: 1 зол., для молоді 50 сот., повинні зацікавити ширші верстви нашої публики.

— **Новий розпис поїздів.** Від 15-го ц. м. обовязує літній розпис поїздів. Заведені нові поспішні поїзди на ріжних шляхах, нові та безпосередні до ріжних літниськ. Є також вигідніші пересідки для сполучення з бічними шляхами.

— **Не їдьте до Бразилії!** Приходять звістки, що в Бразилії появилась найстрашніша пошесть — чума. Випадки чуми є також в Японії. Ті, що мали намір еміґрувати, повинні покищо відложити свій виїзд.

— **Передучасна радість.** Справа знижки пашпортів для виїзду на чужину не є досі вирішена. Останнє слово в цій справі матиме податковий департамент міністерства скарбу.

— **Бандитизм.** В околиці Золочева, два парубки з Вороняків ограбили в ночі під лісом господаря М. Довганя, злакомившись на 30 зол. Парубки рахували на покришку ночі, що заступить їм маски і не сподівались, що нападений пізнасть їх. — В Яворові бандити напали на дім купця Бавера, ранили його з рушниці і забравши гроші та дорогоцінности — щезли.

— **Де масло та яйця?** Від кількох днів у Львові відчуваємо недостачу масла та яєць. Ціни на ці продукти сильно підскочили. Чому це так — невідомо. Невже-ж наші земляки відсвяткували цього року Великдень так добре, що все масло та яйця пішли на паски та крашанки?

— **Брукова політика.** Львівська „Газета Поранна“, що веде з насолодою скандальну та кримінальну хроніку, краєву та чужинну, розмальовуючи судороги пристрастей, осоружні прояви виродження та посвоячення людини з широкою звіриною галерією, вміє і при цій нагоді робити політику. Вряди-годи серед соковитих заголовків, що пахнуть випарами передміського шумовиння, появляється там підкреслене слово „русіні“, щоби звернути увагу, що злодієм або бандитом був „не свій“, а чужий. Ось напр. у нинішнім числі „Два брати русини арештовані“... Як виглядала би ця метода приноровлена нами, якби ми при кожнім злочині додавали національність злодіїв, ошуканців і бандитів? Цензура напевне не дозволила би нам на такі натяки. Але цей термін „русін“ має і свій веселий бік. Саламаха, що запанувала в більшости польської преси у відношенні до нашої національности мститься за кожним разом. „Русіні“ — це у неї раз термін на означення „порядних громадян“, себ-то тих, які кажуть, що не є українцями, бо вважають себе „русскими“, — іншим разом „русіні“ — це загал нашого українського народу. Аж дивне, що „Народній Дім“ не протестує, коли читає „русіні арештовані“, а бачить, що діло йде не про них.

— **Ріжні вістки.** З Німеччини приїхало до Ню Йорку кораблем „Ріляєнс“ 9 тонн золота вартости півсьома міл. дол. — Нагороду з фонду американського політика Штрасбурґера за найкращу статтю на тему зміцнення франко-американських взаємин дістав редактор „Журналю з Руен“ Андре Ляфон. — У Закопанім настали спеки з 30 степ. — У Больонії, Ґенуї і кількох італійських містах відчули сильне тремтіння землі, яке знищило багато домів. — Всі американські воєнні кораблі та лодки дістали офіціяльний наказ допомоги в разі потреби підчас перелету „Цепеліна“ довкола землі. — Сім европейських цьогорічних „красунь-царівен“ виїхало на міжнародній конгрес краси до Ґальвестону. — У Спол. Державах умирає річно 25.000 осіб через поспіх від нещасливих випадків, а десять міліонів є ранених. — Між старшинами чехословацької армії виринуло домагання, щоби знову завести для них „денщиків“, яких скасували після перевороту як становище суперечне з ідеями демократії; всі інші скасовані атрибути мілітаризму заведені віддавна. — В околиці Берліна завалилось столітнє каштанове дерево в однім парку і вбило одну особу, зранивши кілька осіб.

— **Міжнародній зїзд письменників.** 24-го червня збираються, як що-року, цим разом у Відні представники т. зв. „пен-клюбів“, що мають на меті зміцнити духові взаємини між письменниками ріжних народів. У ньому зїзді візьме участь 30 держав під проводом англійця Джона Гельсуорті, основника цього великого союзу. Сподіваються також приїзду Бернарда Шова та Уельса. Представниками Франції будуть Жіль Ромен і Бенжамен Кремє, можливо ще й Поль Валері. Німецькі секції матимуть представниками своїх голов від поодиноких товариств. З Америки приїде видавець „Суботнього літературного журналу“ Кенбі; також Канада, півд. Африка, Чіле, Арґентина і Фінляндія зголосили цього року свою участь. Між питаннями над якими радитиме зїзд головне місце займе справа перекладів.

— **Висота лету.** Новий рекорд висоти лету здобув американський військовий летун Сузек, що знявся 39.140 стіп. Останній рекорд дійшов до 38.418 стіп.

— **Рідка згода.** „Таймс“ поміщує поклик з підписами трьох ворожих політиків, які від довгих літ, мабуть від часу проголошення війни, не виступали разом. Болдвін, Мекдональд і Льойд Джордж підписали маніфест у справі „охорони селянської Англії“. У ньому читаємо: „У найближчих тижнях ми розійдемось у найбільше основних питаннях громадського життя, тому радо користуємося нагодою, щоби дати доказ, що в одному питанні ми сходимося, а саме, коли йде про способи збереження краси англійського села в усій багатій ріжноманітности“. З цього ясно, що англійське село загибає; щораз більше його мешканців виїзджає до міст і нема кому дбати про красу природи.

З судової салі.

Кріваві події в Батятичах перед судом.

У вівторок 14. травня ц. р. почалась розправа з технічних причин щойно в 3-ій год. пополудні. Переслухано далі кількох свідків прокуратури.

Зізнання свідків.

Переслухані свідки, як Андрій Поспєшни, Ян Ґонсьоровський, Андрій Стопира, Петро Макодайський, Матей Міхень і Франц Дітхен, самі поліціяі без присяги дуже обтяжували своїми зізнаннями обвинувачених селян і селянок та підтримували тими зізнаннями акт обвинувачення. Всі ті свідки казали, що бачили в селян палиці, каміння в руках, яким кидано на поліцію. Але один з цих свідків, а саме *Андрій Поспєшни* зізнав, що камінням кидано на поліцію лише між першою і другою остерігаючою сальвою, а цілком не кидано між другою і третьою, як це твердив св. Иосиф Підбережний і інші свідки-поліціяі. Що більше, свідок Поспєшни зізнав, що комендант поліції Підбережний цілком не накликував селян до спокою між другою і третьою сальвою, лише безпосередно по другій остерігаючій сальві приказав цей комендант стріляти поліції до людей. Пізніше на наставання прок. Пехе, чи напевно памятає, що комендант не успокоював людей по другій сальві, цей свідок Поспєшни не знає що відповісти і вкінці вагаючися каже, що — не памятає.

Далі переслухано під присягою св. Дмитра Курівця, заступника війта. Він то зізнав, що вже по першій сальві за кілька хвилин стріляв ще поліціяи Вінценти Бялік. Свідок каже, що люди стояли переважно по своїх вулицях і подвірях і що він в нікого зі селян не бачив каміння, ані палиць. Не пригадує собі, щоби деякі з обвинувачених були напевно між наступаючою на поліцію товпою, як це зізнав перед слідчим судею. Зате дістав комплімент від предс. Тертіля, що викручується як муха по маслі.

На тому розправу перервано до середи.

Зі спортового життя.

Наколесники, позір!

Установчі збори секції наколесників при Спорт. Т-ві „Україна“ відбудуться в четвер 16. ц. м. в домівці „Союзу Українців Купців“, Підвалля 9, I. пов. Всіх наколесників-українців у Львові, старших і молодших, проситься прибути. Початок зборів: год. 6.30 вечером.

Наші осяги в легкій атлетиці.

Подаємо до відома дотеперішні найкращі

осяги в легкій атлетиці. Нові осяги будуть затверджені Спорт. Радою УСС щойно тоді, коли клюби перешлють своєчасно звіти з відбутих змагань та протоколи рекордів (бляикети можна набути в Секретаріяті УСС), затверджені приналежною владою. Це згідно з постановами правильника УСС § 5.

Найліпші жіночі осяги.

Біг 60 ярдів — 8,7 сек., Снилеківна, СКУД, 2. XI. 1924, Львів. — Біг 60 метрів: 8,9 сек., Бирчаківна, СКУД, 17. VI. 1928, Львів. — Гінці 4х60 ярдів: 35,8 сек., СКУД, 2. XI. 1924, Львів. — Гінці 4х60 метрів: 36,8 сек, СКУД, 20. VI. 1925, Львів. — Скок вгору з розбігу: 1,235 м., Сітницька, СКУД, 28. V. 1925, Львів. — Скок удаль з розбігу: 4,230 м., Секила, Спартанка, 8. IX. 1928, Перемишль. — Стусан кулею (3 кг.): 7,62 м., Сітницька, СКУД, 19. V. 1926, Львів. — Мет ратищем (600 гр.): 22,05 м., Шпотівна, СКУД, 19. V. 1926, Львів. — Мет диском (1 кг.): 23,82 м., Гусар, Спартанка, 8. IX. 1928, Перемишль.

Мужеські осяги.

Біг 100 м.: 11,4 сек., Щуракївський, Україна, 1912, Львів. — Біг 200 м.: 25,8 сек., Дахнівський, УССК, 1925, Львів. — Біг 400 м.: 57,4 сек., Щупаківський, Україна, 1912, Львів. — 800 м.: 2:11 мін., Жарський Е., УССК, 1927, Львів. — 1.500 м.: 4:51 мін., Жарський Е., УССК., 17. VI. 1928, Перемишль. — 3.000 м.: 10:40 мін., Жарський Е., УССК 1927, Львів. — 5.000 м.: 19:13,4 мін., Жарський Е., УССК., 1924, Львів. — Біг 10.000 м.: 39:37,7 мін., Карпинський, Україна, 1912, Львів. — Хід 1 км.: 5:00,1, Жарський Е., УССК., 1925, Львів. — Хід 2 км.: 11:02,4, Жарський Е., УССК., 1925, Львів. — Хід 3 км.: 17:08, Зелений, Україна, 1912, Львів. — Хід 15 км.: 1 год. 29:40, Жарський Е., УССК, 1924, Львів. — Гінці 4х100: 49:6, Беркут, Перемишль, 9. IX. 1928, Перемишль. — Скок вгору з розбігу: 1,63 м., Новосільський, УССК., Краків, 9. IX. 1928, Перемишль. — Скок вдаль з розбігу: 6,335 м., Новосільський, УССК., Краків, 8. IX. 1928, Перемишль. — Скок з жердкою: 2,64 м., Лавецький, Беркут, 8. IX. 1928, Перемишль. — Скок вгору з місця: 1,105 м., Худяк, Сокіл, 14. IX. 1924, Львів. — Скок удаль з місця: 2,435 м., Худяк, Сокіл, 14. IX. 1924, Львів. — Трискок з розбігу: 10,80 м., Худяк, Сокіл, 14. IX. 1924, Львів. — Трискок з місця: 7,075 м., Старосольський, УССК., 14. IX. 1924, Львів. — Мет диском 32,10., Козак, Беркут, 8. IX. 1928, Перемишль. — Мет ратищем: 44,30 м., Талпаш, Сянова Чайка, 1912, Львів. — Стусан кулею: 12,00 м., Козак, Україна, 12. VI. 1926, Львів. — Стусан кулею обіруч: 20,635 м., Козак, Україна 12. VI. 1926, Львів.

Рада У. С. С.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олена Мотюкова, Дружина о. Василя пароха Маріямполя упокоїлася в 71 році життя по коротких а тяжких терпіннях в неділю дня 12 травня ц. р. Похорони відбудуться в середу 15. травня з дому жалоби в год. 8. рано. на які запрошує смутком прибита **Родина**.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Середа 15-го, г. 7·30 веч. „Твардовскі на Кшемьонках".

Малий Театр:
Середа 153-го, г. 7·30 веч. „Поїзд марево".

Кіна.

„Апольо": „Полумя кохання".
„Кольосеум": „Горіюче авто".
„Лев": „Острів насолод" (Містенгет і К. Франс).
„Марусенька": „Дитина вулиці".
„Оаза": „Непотрібна людина" (з Яінгсом).
„Палас": „Американська краса" і „15 твилин страху".
„Пан": „Яггоз вулиці".
„Пасаж": „Цар джунглів".
„Фатаморгана": „Нуждарі" (В. Гіго).
„Химера": „ Як стати прімадонною".

Програма радіо.

Четвер 16-го.

Льондон (358). 22·35. Музика до танців.
Париж (1744). 21·35 „Красуня Олена" оперетка Офенбаха.
Берлін (475,4). 17·00. Камерний квартет.
Відень (519,9) 16·00. Квартет Сільвінг.
Давентрі 482,3) 10·30. Органи.
Лянгенберг (462,2). 20·30. Вечірний концерт.
Мілано (504,2). 20·30. „Льодолета", опера Масканія.
Будапешт (545) 17·40. Циганська музика. 20·00. Хор зі Загребу. 21·40. Скрипачка Кальман.
Рим (443,8) 20·45. Симфонічна орхестра.
Москва (1442,3). 16·00. Популярний концерт і російська музика.
Харків (1680). 19·00. Концерт.
Ковно (2000). 20·00. Гебрайська музика.
Варшава (1395,1). 23·00. Музика до танців.
Познань (339,8) 20·30. Органи.

Пятниця 17-го.

Льондон (358). 20·00. Симфонічний концерт.
Париж (1744). 16·45. Концерт. 21·35. Концерт.
Берлін (475,4). 20·00. Оперетков музика.
Відень (519,9). 17·15. Концерт. 20·15 „Княжна Кінета" оперетка Штравса.
Лянгенберг (462,2). 20·00. Концерт. 21·00. Квартет.
Рим (443,8). 20·45. „Паганіні" Легара.
Мілано (504,2) 20·30. Симфонічний концерт.
Будапешт (545). 12·05. Циганська музика. 19·30. Опера.
Москва (1442,3). 16·00. Концерт української музики.
Харків (1680). 19·00. Концерт національностей.
Київ (775). 17·45. Популярний концерт.
Варшава (1395,1). 17·55. Концерт мандолїністів. 20·15. Концерт з Фільгармонії.
Познань (339,8). 22·15. Музика до танців.

Загальні Збори Союзу Українських Накладень і Книгарень відбудуться у Львові в неділю дня 19 травня п. р. о год. 11-ій перед полуднем в салі засідань Товариства „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх, з таким днєвним порядком: 1. Відкриття Зборів. 2. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів. 3. Звіт з діяльности Управи. 4. Звіт Контрольної Комісії. 5. Уділення абсолюторії уступаючій Управі. 6. Вибір голови, пятьох членів і двох заступників членів Управи Союзу. 7. Вкладки членів. 8. Евентуалія. За Управу СУН і К: М. Таранько, голова; М. Матчак, секретар. 2022 2—3

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.